

Disputatio juridica inauguralis de legatis

<https://hdl.handle.net/1874/341916>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

LEGATIS,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimeque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privi-
legiis ritè, ac legitimè consequendis.

Eruditorum Examini subicit.

PETRUS CAULIER, MEDIJOB-ZELAND.

A. D. 2. Junii, hora locoque solis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Iōc LXXXVIII.

Nobilissimis, Gravissimis, Amplissimisque VIRIS,

D. D. JACOBO OTTHONI de la
PORTE, Antiqua profapia Viro Nobili,
Domino de BAUREGARD, COLLEX,
&c. Cognato omni honore prosequen-
do colendo.

D. D. ABRAHAMO van
DORT, Jcto. Nobilissimi
(qui est SLUSÆ) Franco-
nenfis Senatus membro per-
petuo.

D. D. JOANNI COSTE-
NOBEL J. U. D. Civitatis
Medioburgensis Scabino
Consultissimo.

Ex affinitate
cognatis di-
lectissimis in-
perpetuum
honorandis.

*Me & hanc Disputationem Inauguralem, ea qua
par est obedientia in sinceri amoris tesseram*

Confecro offero

PETRUS CAULIER.
Auct. & Resp.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE
LEGATIS

THESIS I.

Aggressuri materiam de Legatis, vocis originem inquirere necesse erit. *Legatum* itaque dicitur à *legando*, hoc est, quasi lege quadam in testamento statuendo ac decernendo, & hoc probatur ex mente *legis XII. tabb. uti quisque sue rei legassit, ita jus esto.* *Legati* vocabulum latissima significatione comprehendit, quicquid testamento jure directo relinquitur. *l. 120. ff. de V. S. Nov. 22. Cap. 2. Vinn. ad §. 1. inst. b. t.* sed regulariter arctius sumitur, & particularem directam dispositionem designant: eoque sensu triplex exstat definitio. (1) *l. 116. ff. de legat. 1.* ibi legatum vocatur *delibatio hereditatis.* (2) *l. 36. ff. de legat. 2.* ibi definitur, quod sit *donatio testamento relicta.* rectius in *§. 1. inst. de legat.* definitur: *donatio quedam à defuncto relicta, ab herede prestanda.* Opere igitur pretium erit hanc definitionem verbotenus explicare. Dicitur quod sit *donatio 1.* è mera liberalitas, nulla necessitate cogente facta,

4 DISPUTATIO JURIDICA

nemo enim tenetur huic aut illi post mortem bona sua legare aut relinquere *quedam* : non enim est vera donatio inter vivos, nec mortis causa donatio, sed quasi & impropria donatio. à *defuncto relicta* i. e. verbis directis aut imperativis relicta, & hinc distinguuntur legata à fideicommissis, quæ verbis præcariis relinquuntur. Jure antiquo legata tantum poterant in testamento relinqui. *d. l. 36. ff. de legat. 2.* sed hodie etiam in codicillis, vel alio modo ab intestato relinqui possunt. *ab hærede præstanda*. i. e. ut hæres legatario possessionem præstitit, & jure novo legata non tantum præstantur ab hærede, sed præstanda relinqui possunt à quovis honorato in testamento. *l. 2. Cod. Communia de legat.*

I I.

Erant autem jure veteri quatuor legatorum genera : videlicet (1) *per vindicationem*. His puta verbis, *do, lego, capito, sumito*, quo genere legari tantum poterant res, quæ testatoris fuissent tempore conditi testamenti & Mortis. (2) *per damnationem*. His verbis, *hæres meus damnas esto dare, dato, facito, hæredem meum dare jubeo*: quo genere, res omnes, tam propriæ, quam alienæ legari poterant. (3) *sinendi modo*. His verbis, *hæres meus damnas esto sinere, vel sinito illum rem illam sinere, sibi que habere*. quo genere legabantur res propriæ testatoris & hæredis. (4) *per præceptionem* non legabatur nisi hæredibus scriptis ex parte, hoc modo, *illam rem præcipito*; exque res legabantur, quæ per vindicationem. Quæ cum sint juris Antiqui, ea attingisse sufficiat : nam imperator justinianus nullam differentiam inter legata voluit esse, & constituit ut omnibus legatis una esset natura, vis ac potestas. §. 2. *nostra autem inst. h. t.*

I I I.

Non tantum possint legari *res*, sed etiam *facta*, de quibus postea. Primo igitur videamus de rebus, & quidem quænam
res

res non possint legari. (1) ejus rei, quæ simpliciter atque absolute extra commercium est, legatum inutile prorsus ac inane est, ut ne æstimatio quidem debeat. cujus generis sunt, *res Sacre, Sancta, religiosa, usibus publicis destinata.* l. 39. §. pen. ff. de legat. 1. idem juris est, si legata sit res, quæ usibus principis deservit, veluti *horti salustiani, fundus albanus, aut predia, quæ in patrimonio cæsaris sunt.* d. l. §. antepen: & ult. Furiosi enim est (inquit lex) talia legata adscribere. Inutile quoque legatum est, si debitor creditori suo, quod debet legaverit, & nihil plus sit in legato, quam in debito, quia nihil amplius per legatum habet. §. 14. inst. h. t. neque earum rerum regulariter legatum consistit, quæ ædibus junctæ sunt, ut *colonne, marmora, tegule,* aut alia id generis: quam obrem, nec his rebus legatis æstimatio debetur. l. 41. §. 1. ff. de legat. 1. duæ sunt exceptiones, in quibus harum etiam legatum valere placet. una est, d. l. 41. §. 5. altera, l. 11. §. 14. ff. de legat. 3. ratio est ne ruinis deformetur aspectus urbis. Res etiam, quæ in rerum natura nec sunt, nec esse possunt, frustra legantur.

I V.

Antequam demonstremus, quæ res legari possint, tria circa res occurrunt requisita. (1) Ut res sit in rerum natura, vel actu vel spe. §. 7. inst. de legat. Sic fructus nascituri legari possunt, si tamen nihil vel parum nascatur, non plus debetur, quam natum est. l. 5. ff. de tritico legat. inest enim istis legatis tacita conditio, scilicet si nascatur. l. 1. §. 3. ff. de condit. & demonstrat. Differt tamen hoc legatum revera à legato conditionali, nam quamvis ante fructus natos moriatur, spem adhuc transmittit ad hæredes. l. 6. §. 1. ff. quando dies legat. cedat quod in Legato conditionali non obtinet. l. 25. §. ult. ff. eod. (2) Ut res, quæ Legatur, sit in commercio. (3) Ut talis sit donatio: nullum autem sentit commodum, cum Legatum sit donatio: si res sua ei legetur. His præmissis, videamus quænam res legari possint. Omnes res, quæ Dominio nostro subjiciuntur legari possunt, etiam si apud hostes sint, modo juri postliminii sperentur

6. DISPUTATIO JURIDICA

turredituræ: ita intelligenda est. *l. 104. §. 2. ff. de leg. 1.* (alias non *Arg. l. 103. ff. de verb. oblig.*) item mobiles & immobiles, corporales & incorporales. *§. 21. inst. h. t.* servitutes personales. *tit. ff. de usu & usufr. leg. prædiales. tit. de servit. leg.* nomina & obligationes. *§. 13. .4. 21. inst. h. t.* nec solum res singulæ, sed & rerum universitates, veluti hæreditas. *l. 76. §. 1. ff. de leg. 2.* aut pars ejus. *l. 8. §. ult. ff. de leg. 2. l. 22. §. ult. ad SCtum Trebell.* peculium. *§. 2. inst. h. t.* suppellex. *l. 1. & tot. tit. de suppell. leg. grex. §. 18. inst. h. t.* Res quoque & hæredis legari potest. *§. 4. inst. h. t.* Ratio est quia hæres & defunctus habentur pro una persona, & hæres tenetur præstare factum defuncti. Testator potest etiam legare rem alienam, nempe alterius quam hæredis. *§. 4. inst. h. t. l. 14. §. ult. ff. de leg. 3.* Ita ut hæres cogatur eam redimere, aut si non possit redimere, æstimationem ejus dare. Si vero testator ignoraverit esse rem alienam, non valet Legatum. *§. 4. inst. h. t.* Sunt tamen quædam exceptiones. (1) *l. 6. 7. §. 8. in fin. ff. de leg. 2.* (2) Est, si ipse in ea re, quam ignorabat esse alienam, habeat portionem. (3) *l. 10. Cod. de legib.*

V.

Diximus superius facta legari posse: Juberi quippe potest hæres, aliave persona, quæ Legato gravari potest in gratiam legatarii quid facere: Veluti domum illius reficere, ære alieno illum liberare. *§. 21. inst. h. t.* opus facere: *l. 49. §. ult. ff. de leg. 2.* fundum vendere. *l. 49. §. pen. & ult. ff. de leg. 1.* vel non facere: ut fundum vel domum, aliamve rem non alienare. *l. 114. §. 14. & 15. ff. eod. l. 69. §. 3. ff. eod. l. 38. §. 4. l. 93. princ. ff. eod. 3.* Estque ejus efficacix hoc Legatum, ut ad facti præstationem præcise teneatur persona gravata, nec offerendo id quod interest possit liberari. *l. 11. §. inst. ff. eod. 3.* Modo tamen facta non sunt illicita. *l. 5. Cod. de legib. l. 112. §. 3. & 4. ff. de leg. 1.* Nam quæ facta lædunt pietatem, existimationem, aut verecundiam nostram, & generaliter contra bonos mores fiunt, nec facere nos posse credendum est, inquit *Papinianus in l. 15. ff. de condit. institut.* Idem dicendum si facta inutilia, aut æstimationem non recipientia legentur. *l. 114. §. 8. ff. de leg. 1.*

VI.

Legare non possunt, qui testamenta facere nequeunt: Quales sunt filiusfamilias, servus, captivus, de statu suo dubitans, impubes, furiosus, prodigus, surdus, mutus, & similes. l. 1. & 2. ff. de leg. 3. Legare igitur regulariter possunt, qui habent testamenti factionem activam. l. 2. ff. de legat. 1. & l. 1. §. 1. ff. de leg. 3. Nam cui permissum est principale, ei accessorium non est denegandum. Non recte legatur iis, qui non sunt in rerum natura. l. 16. ff. de leg. 1. l. 4. ff. de his qua pro non scrip. nec deportatis, nec servis pœnæ, nec peregrinis, aliisque qui excluduntur communionem Juris Civilis. Item servo hæredis legari non potest. §. 32. inst. h. t. nec servo proprio sine libertate, neque collegiis illicitis. l. 8. Cod. de hered. instit. Recte legatur omnibus, qui & hæredes scribi possunt. §. 24. inst. h. t. Excipitur tantum Legatum alimentorum, quod & incapaci relinqui potest. l. 11. ff. de alim. legat. Itaque neque certis solum personis, singulis & pluribus, disjunctim & conjunctim legari potest. §. 8. inst. h. t. l. 33. & 34. pr. ff. de leg. 1. l. 8. ff. de leg. 3. l. un. §. 10. & 11. Cod. de caducc. toll. Quæritur quid Juris sit, si eadem res duobus sit legata conjunctim? Si ambo perveniant ad Legatum, scinditur inter eos Legatum. Scilicet ex verisimili voluntate testatoris: Si alter deficiat, quia aut spreverit Legatum, aut vivo testatore decesserit, vel alio quocunque modo defecerit totum ad Legatarium pertinet. Conjunctim autem legatur tripliciter. (1) *re tantum*: hoc modo: *Sejo fundum do, lego. Gajo eundem fundum do, lego.* (2) *Verbistantum*: ut *Sejo & Gajo fundum aequis paribus do lego.* (3) *Re & verbis simul*: ut *Sejo & Gajo fundum do lego.* Nec refert quomodo Socii sint conjuncti: nam in omni conjunctione, etiam verbali, locum habet jus accrescendi. l. 16. 9. ff. de leg. 1. l. 89. de leg. 68. ff. de hered. instit.) Sed & incertis personis. §. 25. & 27. inst. h. t. posthumo alieno. §. 26. & 28. inst. h. t. l. 17. §. 1. ff. de leg. 1. vicis & civitatibus. l. 32. §. inst. l. 73. §. 1. l. 117. 122. ff. eod. l. 12. Cod. de hered. institut. Collegiis, corporibus, & universitatibus licitis, sacris ac profanis. l. 20. ff. de reb. dub. l. un. Cod. de

incer-

8 DISPUTATIO JURIDICA

incerperson. Pauperibus licet nulli sint nominati. *l. 24. Cod. de episc. & cler. & tunc Xenones ejus civitatis Legatum nanciscuntur, & Xenodochio pauperiori confertur: Si vero nullum sit Xenodochium, inter mendicantes, ac maxime eos, qui eo loco affliguntur inopia distribuitur. l. 49. §. 3. C. eod.* Valet quoque Legatum, si in nomine Legatarii sit erratum, modo aliunde constet persona Legatarii §. 29. *inst. h. t.* falsa neque demonstratione Legatum perimitur. §. 30. *inst. h. t.* Veluti si quis ita legaverit, *Stichum servum meum vernam do, lego:* licet enim non verna, sed emptus sit: Si tamen de servo constat utile, est Legatum. Ratio rationis est. In §. 31. *inst. h. t. l. 12. ff. de R. J.* Falsa causa Legato adjecta neque nocet. §. 31. *inst. h. t.* Veluti cum quis ita dixerit; *Titio, quia me absente negotia mea curavit, Stichum do, lego:* Licet negotia testatoris nunquam gesserit *Titius*, Legatum attamen valet. Ratio est *in d. §. 31. h. t. & in d. l. 12. de R. J.* sed si conditionaliter enunciata fuerit causa, aliud juris est, scilicet ex ipsa voluntate testatoris, & natura conditionis: Veluti hoc modo, *Titio si negotia mea curaverit, fundum do, lego. d. §. 31.* Legatum relinqui potest & hæredi modo habeat cohæredem. *l. 34. §. 1. de leg. 2.* Porro prælegatum hæres, qui cohæredem habet, totum capit, partim jure hæreditario, nimirum eam partem, quæ ejus est vi institutionis, partim Legati Jure, sc. eam partem, quæ alias pertinuisset ad cohæredes. *l. 104. §. 3. 4. de leg. 1. l. 91. ff. ad l. falcid.*

VII.

Gravari Legato olim solus hæres poterat, in testamento, aut codicillis testamento confirmatis ut *Thesi 1.* notavimus. Post supradictam exæquationem, etiam hæres legitimus, legatarius & fidei commissarius. *pr. inst. de sing. reb. per fideic. l. 1. pr. de legat. 3.* eorumque hæredes. *l. 5. §. 1. de leg. 3.* sc. tantum, quantum his relictum. *l. 70. pr. §. 1. de leg. 2. l. 78. de leg. 1.* denique omnes gravari possunt, ad quos aliquid morte legantis perventurum est. *l. 1. §. 6. ff. de leg. 3. l. 9. Cod. de fideicom.* etiam hæredes eorum. *l. 5. §. 1. de leg. 3.*

VIII.

VIII.

Ante legatorum cum fideicommissis exaurationem, legata tantum poterant relinqui in testamentis. §. 10. *inst. de fideicom. hered.* post vero exaurationem fideicommissorum cum legatis, legata possunt relinqui quibuscunque verbis, legitimum testatoris sensum designantibus: omniverborum ac formularum solennitate sublata. §. 2. *inst. h. t.* Legata non tantum relinquuntur in testamento, sed etiam ab intestato in codicillis. l. 1. *Cod. de codicil.* l. 75. *pr. de leg. 2.* adhibitis tamen quinque testibus. l. 22. *Cod. de fideicom.* non solum ante, & post hæredis institutionem, verum etiam inter medias hæredum institutiones legata inscribuntur. §. 34. *inst. h. t.* denique permittit juris ratio legata constringere adjectione modi. l. 1. *Cod. de his. q. sub mod.* diei certæ vel incertæ. l. 1. l. 75. *ff. de condit. & demonstr. Conditionis.* tit. *Cod. de condit. insert. leg. & fideic.* modo turpis aut impossibilis non fuerit: ex namque pro non scriptis habentur, legato tanquam purè relicto valente. §. 10. *inst. de hered. instit.*

IX.

Legato valide relicto, & morte testatoris confirmato, statim dominium rei legatæ ad legatarium transit fictione sc. juris. Veritate vero à tempore agnitionis. l. 80. *de leg. 2.* cum effectu tandem ab adita hæreditate. l. 86. §. 2. l. 69. *pr. de leg. 1.* hoc fallit in Legato optionis, in quo etiam dominium ante optionem non transit in legatarium. l. 20. *ff. de opt. & elect. leg.* (2) Omne commodum & incommodum rei Legatæ ad legatarium pertinet. l. 18. *& dnob. seqq. inst. h. t.* unde si areæ Legatæ post testamentum factum ædificium imponatur, utrumque debetur. l. 39. *ff. de leg. 2.* l. 44. §. 4. *de leg. 1.* nisi testator mutaverit suam voluntatem. d. l. 44. §. 4. (3) periculum rei Legatæ ad legatarium pertinet, unde si res Legata sine facto hæredis peri erit, legatario decedere dicitur. §. 16. *inst. h. t.* modo tamen certa res seu species aut quantitas instar

B

certæ

10 DISPUTATIO JURIDICA

certæ speciei legata fuerit. *l. 26. §. 1. ff. de leg. 1.* Secus tamen hoc est si genus legetur. (4) Hæres rem Legatam non potest alienare, nec in alium transferre. *l. 3. §. 2. Cod. Communia de leg.* fatisenim absurdum esset & irrationabile rem quam suis bonis quis pure non possidet, eam ad alios velle transferre. *l. 81. pr. de leg. 1.* adeo ut si alienatio facta sit, nullius momenti censeatur, neque usucapio, nec longi temporis præscriptio contra legatarium aut fideicommissarium currit. *d. l. 3. §. 3.* (5) Si legatario non satis fiat, tria juris remedia, pro Legato, quolibet modo relicto, consequendo ei comparata sunt: *Actio personalis, rei vindicatio, & hypothecaria.* §. 2. *inst. h. t.* illa datur adversus hæredem; quippe cum hæres adit vel agnoscit hæreditatem, intelligitur eam agnoscere cum sua conditione atque onere; sc. ut præstet, quod testator injunxit, atque ita sese obligat ex quasi contractu. §. 5. *inst. de obl. ex quasi contr.* Ista contra quemlibet rei Legatæ possessorem vi quæriti, ipso jure dominii. *l. 64. ff. de furt.* Sed hoc ita intelligendum, si certa species, aut corpus sit Legatum; nam neque in quantitate, aut nomine Legato vindicatio locum habere potest: deinde ut etiam res, quæ Legata est, propria testatoris fuerit: Nam quod testatoris non est, id ab eo non potest recta transire ad legatarium. *l. nemo plus juris de R. J.* Hæc competit legatario, jure legalis hypothecæ, in bonis, quæ à defuncto ad personam Legato gravatam pervenerunt, adversus quemvis eorum possessorem. *l. 1. Cod. Communia de legat. l. 14. Cod. de pign. Nov. 4. Cap. 2.* competunt aut hæc remedia, non nisi adita ex testamento hæreditate. *l. 9. ff. de istam. tut. l. 181. ff. de R. J.* non tamen legatarius omnibus hisce actionibus simul experiri potest, sed unam & commodiorem eligere debet. *l. 76. §. pen. ff. de leg. 2.*

X.

Extinguitur legatum revocatione testatoris, eodem aut alio solenni testamento, vel codicillis facta. *pr. inst. de adempt. leg. l. 4. l. 17. ff. eod.* inductione vel deletionem scripturæ, qua legatum continetur, consulto à testatore facta. *l. 16. ff. eod. l. 1. ff. de his, q. in testam. del.* re legata adimendi animo alienata. §. 12. *inst. h. t. l.*

t. l. 11. §. 12. ff. eod. t. aut nomine legato postea exacto. §. 21. *inst. h. t. l. 11. §. 13. ff. eod.* 3. dominio rei legatæ, ex causa lucrativa, à legatario acquisito. §. 6. *inst. h. t. l. 108. §. 4. ff. eod.* rei legatæ interitu & quidem totali, absque culpa & mora hæredis. §. 16. *inst. h. t. l. 30. ff. ad l. falcid.* si legatarius vivo testatore, vel ante conditionem existentem decesserit. *l. un. §. 4. & 7. Cod. de caduc. toll.* aufertur ut ab indigno, legatario, si celaverit testamentum. *l. 25. Cod. de leg.* si tutelam non subierit, cujus contemplatione legatum ipsi, aut filiis suis adscriptum est. *eod. l. 25. l. 8. Cod. eod. l. 28. pr. ff. de testam. tur.* si testamentum falsum, aut in officiosum acculaverit, nec obtinuerit. *l. 22. ff. eod. l. 8. §. 14. de inoffic. testam.* pro non scriptis habentur legata, quæ ei, qui in rebus humanis non est adscribuntur. *l. pen. ff. de his, q. pro non scrip. l. 2. pr. & §. 1. l. 14. ff. de jure codicil.* quæ in capacibus relinquuntur. *l. 3. pr. ff. de his. q. pro non & c.* quæ turpia sunt, & denotandi magis legatarii gratia scripta *l. 54. pr. ff. de leg. 1.* minuuntur per legem falcidiam, hæreditate, vel portione gravati hæredis legatis exhausta, vel ultra dodrantem onerata, eatenus, ut apud hæredem, sub beneficio inventarii hæreditatem adeuntem, deductis prius ære alieno, funeris impensis, & pretiis servorum manumissorum, quarta pars jure hæreditario salva permaneat: nisi detractionem expresse prohibuerit testator. *pr. & ult. inst. de l. falcid. l. 1. pr. leg. ff. eod. Auth. sed cum testator Cod. eod.*

F I N I S.

COROLLARIA.

I.

Usucapio ex æquitate naturali est toleranda.

II.

Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum valet.

III.

Rei minimæ etiam furtum committitur.

IV.

Filius familias non potest testari de Adventitio pleno.

V.

Bonæ fidei possessor ante litem contestatam perceptos & consumptos fructus qualescunque irrevocabiliter suos facit.

VI.

Maritus est dominus dotis.

VII.

Tutoris datio est neque imperii, neque Jurisdictionis, sed ex speciali legis delatione descendit. l. 6. §. 2. ff. de tutelis.

VIII.

Polygamia jure divino & humano est prohibita.

